

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD
 K 30, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Otvorenje XII. kongresa

Pri završetku lista primili smo od našeg posebnog dopisnika, g. Rikarda Herzera, ovaj brzojav:

Karlove Vary, dne 1. septembra 1921.

Cijeli grad stoji pod dojmom i u znaku kongresa. Na svim se kućama vije bijelo-plava zastava, a izlozi dućana ukusno su dekorirani slikama vođa i dvobojkama. Kongres je vrlo dobro posjećen, te je došlo nekoliko hiljada učesnika iz svih djelova svijeta. Sve velike židovske i nežidovske novine zastupane su po posebnim izjestiteljima.

U predvečerje kongresa priredila je mjesna cionistička organizacija veliku svečanost u počast Egzekutive cionističke organizacije, Akcionog Odbora i delegata, kojoj su pribivali mnogi uzvanici.

Kongres otvorio je u četvrtak, dne 1. septembra u pol jedanaest profesor dr. Hajim Weitzmann hebrejskim pozdravnim govorom. Iza njega govorio je Nahum Sokolov. Oba govornika burno su pozdravljeni, a njihovi govori pobudiše veliko oduševljenje. Jezik rasprava je hebrejski. Iza toga slijedili su pozdravni govori. Englesku vladu zastupao je poslanik Clark iz Praga. Nakon toga pročitao je Jabotinsky brzojavne pozdrave predsjednika čehoslovačke republike dra. Masaryka, ministra inostranih djela dra. Beneša, čehoslovačkog ministarskog savjeta.

Prisutni zastupnik čehoslovačke vlade pozdravio je na to u ime vlade kongres, a zatim su govorili zastupnik grada Karlove Vary, židovske bogoštovne općine, židovskog Narodnog Vijeća za Čehoslovačku, zemaljske cionističke organizacije i mjesne cionističke organizacije. Prije završetka sjednice donijela je koturaška stafeta iz Praga hebrejsku pozdravnu adresu Egzekutive od Saveza Makabija. Time je završeno svečano otvorenje kongresa.

XII. kongres

Iza osamgodišnje stanke sastaje se, opet židovski parlament na zborovanje, da nakon zaključka prve epohe našeg oslobodilačkog pokreta, epohe izgradnje organizacije, širenja ideje i uporedo time političkim radom za postignućem chartera, te prvih pokušaja postepene kolonizacije u malom stilu, okruženje traktatom u San Remu, traži konačno učvršćenje političke situacije po međunarodnom forumu i da daje jasne smjernice obnovnome radu. Neka se što prije pristupi pretvaranju svih naših još uvijek velikih potencijalnih energija u kinetičke, da pokročimo u novu eru velikog praktičnog obnovnog rada.

U času, kad pišemo ove retke, već je otvoren kongres u Karlovim Varima, od kojega se očekuje, da će položiti temeljni kamen zgradi, koja se ima izgraditi u suglasju sa zaratnom političkom situacijom.

U Karlove Vary uperene su oči Židova či-

lavoga svijeta, gdje su se sastali vodje i zastupnici naroda, da se slože u budućem radu, koji ne će da odrede po teoretskim maksimima pojedinih frakcija, već po realnim mogućnostima i dosadanjim iskustvima, bez obzira na dosadanje metode. Zadaće su kongresa gotovo i prevelike tako, da sumnjamo u to, da će se kongres moći baviti detaljno uslijed kratkoće i sa velikim pitanjima, a u manjima ne će više moći dati od impulsa, kako bi se nova Egzekutiva i ovima ozbiljno pozabavila.

U prvom će redu židovski narod da preko ovog svog najvećeg foruma dovikuje drugim narodima, da nikad ne će odustali od zahtjeva na svoju slobodu i svoju zemlju. Sa tribine ovog kongresa dignut će se glasni i oštri prosvjed radi sramotnih i u našoj istoriji najtežih nedjela i zločinstva, počinjenih na židovskom narodu u vrijeme rata i poslije njega. Ponovno će se očitovati naša čvrsta volja, da sami budemo kovači svoje narodne budućnosti i da se u ničemu više ne ćemo

da predamo samovolji i hirima drugih faktora. I pored mnogih oprečnih stajališta naših frakcija u organizaciji opći će zahtjev jedinstva i discipline dati novoj Egzekutivi potrebno zaledje, da bude međunarodno priznata »Jewish Agency«, kojoj će da bude po narodu povjereno političko zastupstvo, te vodstvo obnovnoga rada.

Prema prijašnjim kongresima u sasvim promijenjenim prilikama sastao se kongres zastupnika jednog milijuna organizovanih cionista, da vijećaju o najvažnijim pitanjima izgradnje Palestine, o budžetu, o reformi organizacije odnosno Egzekutive, da joj daju sredstva za veliki politički i praktični rad.

S puno ufanja očekujemo, da će ovaj kongres ukloniti sve unutarne zapreke pozitivnom radu u Erec Jisraelu, koji će da polkrijepi naše političke zahtjeve, da stvori bolje životne odnošaje između Arapa i Židova, te tako pokazali se većom i trajnijom tekovinom i neovisnom o političkim uspjesima, te biti najjači i najsigurniji zalag naše narodne budućnosti.

Nagli i neočekivani uspjeh, koji je židovski narod zatekao u momentu najveće kušnje, u času najvećih žrtava i progona, tražio je, no nije mogao naći potrebnu sabranost za jasan i nepomučen poged unaprijed. Istom su događajima zadnjih mjeseca u Palestini trgli židovski narod iz opojnosti i zanosa političkog uspjeha. Realni život traži, da kongres odredi jasnu formulu, pod kojom moramo odmah pristupiti sabiranju i aktiviranju svih naših energija — najvećem radu, koji nas čeka. Spremni smo na najveću aktivnost i žrtve, tek očekujemo od kongresa odlučno držanje i složno htijenje u stalnom smjeru.

Pozdravljamo zastupnike naroda i njihova vijećanja i želimo, da se nadju putevi, kako bi se zemlja što prije gospodarski osvojila, da bi je trajno zadržali. Da se što prije može sazvali kongres u Erec Jisraelu koji ima da bude kongres ispunjenja, dok je ovaj još kongres nada i htijenja. Kako nam je uspjelo iz kaosa svjetskoga požara neoštećeno sačuvati našu organizaciju, kako smo znali postići velike političke uspjehe, uspjeh će i ovom kongresu obnove, da nadje puteve kako bi bili sudionici ubrženoga razvoja židovske Palestine, velikog porasta imigracije, izgradnje i procvata već dugo predviđenih kulturnih uređaja, te nabavi i zdravoj kolonizaciji većih kompleksa zemljišta.

K pitanju kolonizacije Palestine

Interview s prof. drom O. Warburgom.

Dopisnik »Jüdische Presszentrale Zürich« potražio je ovih dana profesora dra Warburga i zamolio ga za interview o aktuelnim pitanjima kolonizacije u Palestini. Prof. Warburg je medju ostalim rekao:

»Od sviju pitanja obnovnog rada židovske zajednice u Palestini čini mi se da su najteža pitanja kolonizacije. Poteškoće političke naravi i imigracije mogu se riješiti spretnim postupkom, financijalna pitanja iziskuju doduše trajna naprezanja, no ne sumnjam, da će financiranje obnovnoga rada kraj sposobnosti židovskoga naroda i pripravnosti Židova, da rado daju za dobrotvorne i opće korisne svrhe, uspjeti u narednim godinama. I kulturnu stranu naše stvari ne gledam pesimistički. Biti će doduše trvenja izmedju raznih smjerova u Palestini, no konačno će ipak pobijediti praktični smisao Židova i razni će se smjerovi i ako ne trajno, a ono bar na dulje vrijeme ili kraće periode složiti na srednjoj liniji. Isto tako ne smatram i arapsko pitanje odviše opasnim. Momentano poštoji ekskluzivno nacionalistička arapska struja, što je poliču Arapi, koji su odgojeni ili koji žive u Parizu, no ne držim vjerojatnim, da će imati veliki uljecaj na Arape svijeta. Arapi imat će još za dugo vremena mnogo posla sa težnjama nezavisnosti i pitanjima unufarnje i vanjske politike, da si ne će moći dozvoliti luksus ksenofobije, a najmanje prema narodu, koji je njima srodan, a koji će im bez sumnje biti samo na korist.

Mnogo teže od svega toga su po momeniju pitanja kolonizacije. Vidim, da većina cionista nema pojma o ovim poteškoćama. Pitanja kolonizacije bila su uvijek pa-

storče našega pokreta, koji je stvoren i bazira na politici. I ako mi Židovi imademo tehnički vrlo sposobnih ljudi, manje naginjemo ovom smjeru no formalnoj historijskoj naobrazbi. Da su ovi duševni smjerovi štetni za naš pokret, uvidja tek maleni dio naših sumišljenika. Bez sumnje ispoljit će se ove protivštine i na kongresu u Karlovim Varima. Zastupnici velikih emigracijonih zemalja, osobito Poljske i Ukrajine, burno će tražiti »Kolonizaciju masa«, jer tvrde, da ne mogu suzdržati mladji naraštaj. I ako emigracija masa danas uslijed slabog financijalnog stanja još nije moguća, ipak sa strepnjom moramo misliti na čas kad će otpasti ta zapreka. Moramo se pitati, da li smo i donekle pripravi da organiziramo kolonizaciju masa, kad bi raspolagali u dostatnoj mjeri novcem i zemljom? A želimo li biti poštteni, moramo niječno odgovoriti na ovo pitanje. Sad se osvećuje, što smo propustili u zadnjem deceniju prije rata, ponajprije iz principijelnih razloga, a kasnije radi nedostataka novca i podesnih ljudi, naime nedostatnih kolonizatornih studija i pokušaja. A sad se to ne može nadoknaditi, kad bi i imali novaca, što u istinu nije slučaj. Moramo stoga nolens volens eksperimentirati. Nadajmo se, da pogreške, kojima ne možemo izbjeći, ne će biti odviše velike.

Naš kongres sigurno ne će jako lišiti taj strah, jer tu će se raditi tek o krilaticama, kao industrijalna ili agrarna kolonizacija, privatna ili zadružna naseljivanja, administrativno upravljene ili autonomno po radnicima odnosno kolonistima upravljene kolonije, velika ili mala gospodarstva, vrtljarske ili poljoprivredne naseobine, plantaže ili poljodjelstvo, marvogojstvo ili mljekarstvo, maksimalizam ili minimalizam i kako se sve zovu ove protivštine. Nitko ne će uvidjeti, da su to

tek riječi, ništa drugo no riječi, te zbilja traži svoje vlastite puteve, koje tek postepeno, nakon mnogih neuspjeha nadje. Pogrešno je stoga, da se traži stanoviti kolonizacijoni program, da se po tome može izračunati, koliko će ljudi u ovoj a koliko u narednoj godini biti naseljeni. U najboljem slučaju mogu se oprezno dati neke smjernice, prema kojima će se pokušati raditi, ali uvijek sa reservatio mentalis, da ako se jedan put ukaže nemogućim, da se podje drugim, možda baš suprotnim putem.

I pored svih velikih riječi, koje ćemo čuti na kongresu, možemo mirno reći, da ne će biti ni jednoga, koji će moći pokazati apsolutno sigurni put. To ne bi mogli učiniti ni svi kolonizatorni stručnjaci svijeta, da se saslanu na jednom kongresu. Uvijek je to pitanje prakse i pokušaja. Naši stručnjaci mora da traže put i to oprezno, možda tako, kao što se snalazi mula u magli na strmom bregovitom putu Anda. Čim će raznovrsniji biti pokušaji kolonizacije, tim je veća vjerojatnost, da će se s ovim ili s onim naći pravi put; no ne smijemo ni onda vikati: »kamenujte ga«, ako u prvo vrijeme ne bi uspjeti svi pokušaji. No zato treba već s početka sve pokušaje tako započeti, da se mogu kasnije nastaviti u drugom smjeru.

Moramo već unaprijed biti svjesni toga, da će se velikom vjerojatnošću, za vrijeme višegodišnjeg trajanja pojedinih pokušaja promijeniti uvjeti i vanjske okolnosti. Gradnja željeznice, luke pa već i dobre ceste kadkada znatno djeluju na gospodarstvo. Gradnjom tvornica u blizini jednog mjesta može nastati novi lokalni centrum za prodju, obližnji grad može da se razvije i postaje time znatan konzument, mogu da se mijenjaju carine, da pada ili raste vozarina u zemlji, može nastati konkurencija, a mogu se naći i novi pre-

Predsjednički izvještaj Bar Giore

Prelazimo k drugoj tački i to hebraizaciji društva. I ako se pojedini medju nama mogu ubrojiti medju naprednije, moramo ipak konstatovati, da će dugo potrajati, dok ćemo moći da uvedemo hebrejski kao društveni jezik. Veća čest članova su još početnici. Čini se, da je jevrejski jezik još uvijek najosjetljivija tačka našega rada. Mora se priznati, da nije tako lako naučiti hebrejski jezik unutar jednoga ili više semestara — naukovnih godina, jer svaki ima pored toga stručne studije. No čini se, da to nije glavni razlog. Dublji razlog leži u duši nas sviju. Puštamo sebi previše vremena, jer još nijesmo tako daleko i tjelimo se time, da ćemo vladati hebrejskim jezikom a našu kad već potrebne, da se njih ne služimo. To je »garant« u nama svima, koja nas tjera. No mi moramo nastojati da pobijedimo garat, koji se u nama tako duboko uvriježio. Nije nikakova stvar, ako spoznamo našu slabost za vremena i sve to poduzmemo, da je se riješimo. Jer smo spoznali, da i onaj, koji nema namjere da putje u Erec Israel, želi i biti Židov, mora da učer govori jezik, jer inače ne može da upozna i crp svu vrijednost našega naroda.

Sastanci nisu imali unapred ustanovljeni program. Svaki je pojedinač, koji je imao nešto da kaže, svoje mišljenje;

svatko, koji je imao da nešto dade zajednici, taj je to i dao. I nikad nijesmo bili u neprilici, čime da ispunimo sastanak, a time smo i dokazali, da pristajemo zajedno i da smo mladi. Nema glasovanja, niti debate o statutima, a nije ni bilo odborskih sjednica. Iz posljednjega slijedi, da ni odbor nije bio ono, što je u drugim društvima, naime »radna stoka«. Svaki odbornik preuzeo je svoj posao i izvršio ga, a da se time nije ni u čemu razlikovao od drugoga kojeg člana. Nikad nije došlo do ustručavanja, kad je valjalo da pojedinac nešto uredi za društvo ili da ga zastupa prema vani. Vrlo dobro znam, da je katkad bilo mnogome vrlo teško da preuzem koju zadaću, ali ju je ipak preuzeo, jer je to tražila zajednica.

Što se tiče maasera, koji smo prove- li medju nama, moram da izrazim svoje najveće zadovoljstvo. Nije najglavnije broj, iznos, koji smo postigli, premda i to nešto znači, nego sama volja i pripravnost za tu zrtvu. Bili smo prvo društvo u Beču, koje je zaključilo da vanje maasera. To više možemo da budemo zadovoljni tim davanjem, sada jednu godinu poslije londonske konferencije, kad još sam židovski narod, što više, hit crjonistički ringovi i društva u mjestu izvršila davanje maasera. Kad je najveće izvišće u zemaljskom sa- vežu crjonističkih studenčkih društava predložio, da se provede davanje maasera, rekli su, da je nama s našom do-

brom valutom lako govoriti. Zar je to ona omladina, koja ima da odluči o budućnosti naroda; zar su ti cionisti mislili, da bi mi možda vjerovali našim maaserom podići sveučilište? Radi se samo o volji, vjeri i konačno o samom primjeru, a ne možda o sumi i valuti.

Samo se od sebe namiće pitanje, što nam je sada zadaća? Ne možemo direktno ništa da uradimo za poboljšanje položaja. Zadaća nam je samo da ostanemo na našim mjestima, a da se ne damo pobijediti sumnjom, — pa da nastavimo naš rad. Moramo još da očuvamo našu omladinu u Jugoslaviji od kolebanja i sumnje. Zadaća nam je dakle, da sami sebe dalje odgojimo u našem smislu, te da našu omladinu učinimo jakom židovskom i socijalno-čovječanskom omladinom. Pošto većina nas još nije svršila studije i mora da dalje ovdje ostane, moguće nam je da tek iz daljine djelujemo, a ta mogućnost ne ćemo propustati kao dosada. Pismima na pojedine radnike članovima u Gledoniu moramo da djelujemo unvrije- me, koje ćemo još ovdje proboraviti.

Vrijeme je da odgovorim na dva pitanja, što mi ih je jedan iz vašeg sred- ne pismom dostavio. Pitanja, u glase: »Možemo li mi, koji još sami nije smo za zajednicu odgojeni, koji tek na tome radimo, da naša omladina odgojimo za socijalne ljude? Drugo pitanje: Može li se opće žude odgojiti?«. Prije svega možemo iz vlastitoga

djeli za prodju itd. I ako to vrijedi u prvome redu za industrijalnu kolonizaciju, nijesu ni za poljoprivredu drugačiji. Vidimo svagdje u kulturnim državama poljoprivredu u stalnom mijenjanju, a najviše u novim predjelima, koji se tek razvijaju, kao primjerice Sjeverna Amerika, Argentina i tropski predjeli. I ove su promjene razlogom, da se ne mogu unaprijed ustanoviti rezultati pokušaja kolonizacije. Pravi krmilar snači će se svagdje u buri i u magli, izbjegavati će velike dubine i klisure, te će lađu konačno ipak dovesti u jednu luku, i ako ne uvijek u onu, koju je želio.

Bez sumnje odobrit će ovaj kongres po vodstvu predložene pokušaje kolonizacije, no ja bih htio, da bi kongres bio svijestan toga, da se ovdje radi o pokušajima, a ne o sistemima. Mnogi putevi vode u Rim, stoga se ne treba odviše uzrujavati, da li se već sad dovoljno računalo s nastojanjem velike kolonizacije. Po mome mišljenju moramo naravno poraditi najvećim intenzitetom, da li će to biti u vrtljarskoj kulturi, ili u poljodjelstvu i marvogojsstvu, pokazati će budućnost; uspije li, da se vrtljarskim načinom bavimo rentabilnim poljodjelstvom, tad će to biti tim bolje. To se može dokazati tek pokušajima u Palestini. Kad bi se pokazalo da nije praktična metoda voditi poljodjelstvo po vrtljarskom načinu, ipak ne smijemo napustiti poljodjelstvo, jer žito ostaje temelj prehrane i bilo bi smiono oduzeli rastućem pučanstvu Palesline ovu najzdraviju podlogu u korist koje eksportne kulture. Iste jednostranosti valja se kloniti kod industrijalne kolonizacije. Već je dosta opasno, da se ova protivština prema poljoprivrednoj suviše ističe. To je skroz pogrešno, da sve jednostrano beziramo na eksportu. Naprotiv samoopskrba zemlje živežnim namirnicama i

industrijalnim produktima ima da bude prvi i najvažniji cilj svake kolonizacije.

Iz toga slijedi opet politička zadaća, da se utječe na zakonodavstvo zemlje tako, da se polporama, premijama i carinama omogući i trajno uzdrži razvoj poljodjelstva, koje prehranjuje pučanstvo i industriju, koja to pučanstvo opskrbljuje sa svima za život potrebnima produktima. Tako će i u buduću morali ići ruku u ruku kolonizatorna i politička nastojanja u našem pokretu. Jedna bez drugih ne mogu obaštati i moraju uvenuti.«

Položaj u Palestini

Interview s Davidom Yellinom.

Na pitanje o sadanjem raspoloženju Židova u zemlji odgovorio je gosp. Yellin: Židovi su od događaja u Jafi vrlo potišteni. Nijesu tome krivi samo pogromi, nego i to, da su se Židovi u posljednje vrijeme osjećali negurnima, držeći, da nemaju dovoljno političke moći i zaštite. Na žalost računala je zemaljska vlada, više no što je potrebno, s Arapima, ili da bolje kažemo s onom nekolicinom koji su protiv nas, no koji ni na koji način ne mogu da reprezentiraju arapski narod nego u najboljem slučaju tek mali dio pučanstva, dok je veća čest naroda prema nama prijateljski raspoložena. Tek priznanjem vlade dobila je ta manjina prevlast kod Arapa, te ljudi, koji su bili Židovima nakloni, nijesu mogli da išta poduzmu, bojeći se vlade. Oni Arapi, koji su za nas, ne mogu da za sada javno istupe, a da ne budu proglašeni izdajicama svoga naroda.

Što je uzrok toga pokreta?

Sigurno je, da postoji jaka francuska propaganda u zemlji, koja nastoji da Englezima pravi što veće poteškoće. Kršćanska manjina

u zemlji, koja nije ništa jača od židovske i vidi kako Židovi imaju jaku potporu čitave Evrope, boji se, da će biti maknuta iz svojih pozicija, pa da ne spadne na quantite negligible- te da Arapima pokaže, kako je snjima. Tako su u londonskoj arapskoj delegaciji sekretari i oni što govore strane jezike kršćani. Koristi im i antisemitsko pisanje »Morning Posta«. Arapski listovi razasliju se po svim selima, pa i to djeluje na neupućeno pučanstvo. Osim toga ima visokih engleskih činovnika, koji pod utjecajem nižih kršćanskih činovnika ne simpatiziraju s nama.

Na pitanje, koje bi puteve morali poduzeti, da dodjemo do pravoga sporazuma, odgovorio je gosp. Yellin: Radi se o tome s kojim Arapima. Moramo da Arapima djelom pokažemo, kako će židovska imigracija i za njih biti korisna, ako će biti od njih pomagana. Uopće, rastumači li im se sada, te je strah da će Židovi dobiti židovsku vladu isprazan, te da mi ništa drugo ne tražimo, nego slobodan ulazak u zemlju, pa da naš rad razvijemo na korist čitave zemlje. Mora da uzmemo opet staru politiku, t. j. da što više Židova dovedemo u zemlju, i to ne samo naše halucim, idealiste, kojima se ponosimo, nego i ljude sa sredstvima, koji će biti podobni, da stvaraju mogućnosti rada. Nije potrebno samo obrađivanje zemlje, koje tek polagano može da napreduje, mora da stvorimo gradsku industriju, kojom možemo mnogima dati zarade.

O držanju Herberta Samuela rekao je gosp. Yellin: Židovi vide u njemu Židova, koji je sklon izgradnji zemlje, no pod utjecajem svoje okoline precjenjuje moć protivnika. Herbert Samuel misli na polagani razvitak mirnim putem. Nedostajna imigracija finansijskih sila prouzrokovala je njegovo ne-

iskustva zaključiti, da je sada zajednica jedini način korisnoga odgajanja. No nesmiemo pri tome stati i čekati dok sačekamo savršenost, pa da tek onda podjemo da odgajamo druge. Počinili bi pogrešku, koju mi sami čutimo, jer je prošla generacija propustila izvršenja toga pitanja. Učinimo li mi danas to isto, možemo da budemo sigurni, da će i nastajna generacija to isto učiniti, i to će tako ići u beskonačnost. Zato da čekamo, dok dodje Mašiah ne treba nam omladinskoga pokreta. Jedna generacija mora da učini početak. To treba da znamo. Mi ne čemo da učinimo nešto vječno, nešto neuništivo, nešto savršeno, mi hoćemo samo da damo poticaj za daljni rad. Taj je poticaj nastao iz ljubavi za omladinu, za narod i za čovječanstvo.

Pitamo li: »Može li se odgojiti socijalnoga čovjeka«, — moj je odgovor: »Da«. Samo se način ne može metnuti u paragrafe i točke. Što više, bolje je što nema metoda, jer taj odgoj mora da nastane iz samoga života. Svi mi znamo, da usavršenje čovjeka ne stoji samo u samome »ja«, nego da tek prelazanje u vasionstvo znači zadovoljstvo i sreću. Visoka spoznaja leži u izreci Tagora: »Biti dobar znači živjeti životom sviju«. Ne smijemo da radimo dosadašnjom metodom, koja samo činjenice daje, a ne brine se mnogo za psihu, koja umjesto da nastoji oko razvijanja psihe, nju sprječava i smeta. Posve je jasno, te djetete, što dobiva ta-

kov odgoj, nikada ne oćuti, da je ljubav za čovječanstvo i za čitavu vasionu najviša spoznaja. Ta ono ne vidi tu ljubav i ne osjeća je u svojoj okolini. Dakle današnji odgoj polazi za tim, da ne dopusti pojedincu te bi pošao dalje od svojega »ja«.

Dublji uzrok te pojave leži u tome, te cionistički odgoj nije probudio u djeci osjećaj socijalnosti i čovječanstva. Cionizam, kao ideja nije prodro dovoljno u dušu, te bi mogao zadovoljiti. Ako bi umjesto predavanja i debata ti mladi ljudi imali mogućnost, da žive u zajednici ljudi što isto misle i da svaki od njih spozna doživljaj cionističke ili židovske radne zajednice, bio bi taj doživljaj osnov po njemu potaknutoga naziranja na svijet ili bolje na život, a ne privatna stvar, što se može po volji mijenjati. Kriva je cionistička formula Bazelskoga programa. Svi mi znamo, da samo spoznaja bazelskoga programa nije dovoljna, te da svatko, tko se hoće nazivati cionistom mora nastojati, kako bi se u moralnom i etskom pogledu usavršio. Cionizam nije politika, nije partija, nego je u prvome redu stvar osjećanja. Rano još, u danima djetinjstva, mora da se probudi u čovjeku socijalni osjećaj. Tko je zato sposoban? Svatko, tko spozna potrebu zajednice, tko razumije da živi u ljubavi s djecom i ne podučava psovanjem, nego se spušta na horizont djeteta, da s njim zajedno živi. Ne riješimo, nego osjećajima i činima možemo

da djelujemo. Dijete zaboravlja mnogo lakše riječ nego čin. Pa ako osjeća ljubav u svojoj okolini, vraća je potencirano natrag, a to je onaj momenat, u kojemu »Ego« djetetov polazi preko vlastitih granica, to je onaj momenat, u kojemu počinje da se razvija osjećaj zajednice. Da je u današnjem narodu taj čvrsti i zajednički vez, što ga nazivljemo osjećaj naroda i osjećaj zajednice, već prije mogao da prodre u srca ljudi, mogli bi da bez brige gledamo u budućnost, pa ne bi bilo potrebno, da neprestano podsjećamo narod na dužnost njegovu i na veliki čas, jer bi onda svaki Židov osjećao veliki čas i činio svoju dužnost.

Želim, da današnja generacija ne ostane svijesna svoje nesposobnosti, u stanju nemoći, kao dosada, nego da se odstranivši sumnju, s čistom savjesti dade na riješavanje toga problema, čedno i bez buke. Svatko mora da čini svoje, svatko mora da dade ono, što može da dade, a onda neka započne razvijanje! Da se opet vratimo k nama! Ako ste i Vi došli do te spoznaje, možemo da budemo tom godinom zadovoljni Postavili smo si primjerenu, prema vani malu, prema unutra visoku zadaću, pa ako sada i ne vidimo mnogo toga, uvjeren sam, da mnogo vrijednota leži u mnogima od nas još latentno, te da će se svatko od nas u zgodan čas, u duhu naše zajednice, plodnosnim radom odlikovati i ostvariti mnogo dobrih i korisnih stvari.

zadovoljstvo, a halucim bili su, kako znamo, prisiljeni da rade državne radnje. Samuel izjavio se veoma pohvalno o radu mladih idealista. U vrijeme pogroma bojao se, u oprečnom shvaćanju prema ostalim Židovima, općega ustanka, i zato je na kraljev rodjendan interpretirao Balfourovu deklaraciju u duhu, koji steže prvobitni njezin smisao.

Šta se tiče plana Jabotynskog o organizaciji židovske legije, ne prihvaća židovsko pučanstvo Palestine u cijelosti tu ideju. Jasno je, da opće mišljenje traži dovoljnu zaštitu.

Glede plana takozvanoga parlamenta za Palestinu rekao je Yellin, da se tu radi samo o izabranom državnom savjetu sa savjetodavnim glasom. To je prijedlog Samuela. Kod toga nije bilo govora o kakovom razlikovanju između otomanskih građana i drugih. Isto tako, što se tiče projekta o općinskim izborima, kod kojih se prvotno mislilo, da će se birati po turskom izbornom redu, po kojemu samo muslimani imaju izbornu pravu, nema za nas bojazni. Predsjedništvo Vaad Leumia imalo je svaki tjedan dogovor sa Samuelom radi posavjetovanja o općim prilikama i pitanjima, pa se u mnogim stvarima našlo rješenje, što za dovoljava i jedne i druge. Protestirali smo uvijek samo protiv držanja Arapa. Svi smo mi za sporazum s Arapima, i moramo nastojati, da stvorimo bazu, kako bi mogli harmonično s Arapima raditi, a novi će radovi za cijelo biti najbolji put k pomirenju s Arapima.

Ekonomski položaj zemlje počinje da se sredjava nema više velikih dobitaka, a niti gubitaka kao prošle godine. Ograničenja u trgovini su dignuta, tako da sada imamo slobodnu trgovinu.

Momentano je gradnja kuća najpotrebniji posao, a zato trebamo velike kredite. Mi bi htjeli, da dodju industrijalna poduzeća u zemlju, pa da se osnuju nove kolonije. Radnika, koji su taj rad učili, ima dovoljno, a i mogućnost, da kupimo veće površine zemlje, postoji.

O kulturnom životu Palestine izjavljuje gospodin Yellin: Vaad Hahinuh, centralni ured židovske odgoje, (na čelu vodstva stoji sam gosp. Yellin) radi dovoljno. Cijionistička organizacija bila je primorana, da poslije borba, što su se prošle godine vodile pod vodstvom Yellina za jevrejski jezik, a protiv asimilatorskih tendencija, što ih je zastupao »Hilfsverein der deutschen Juden«, preuzme jedan dio odgojnih instituta, a taj razvitak i dalje traje. Vidjeli smo, da moramo jedinstveno raditi, te da se rad ne može prepustiti stranim društvima, od kojih svakako ima svoj plan. U zadnje smo vrijeme gotovo svu omladinu Palestine doveli pod vodstvo, koje samo nacionalno radi, a naš rad polazi od dječijih vrtova do srednje škole. I s ortodoksijom složili smo se, što se škole tiče, u harmonijski zajednički rad. U pitanja, da li mora cijionistička organizacija i nadalje da se brine za čitav odgojni budžet, po našem mišljenju mora iživjeti, pučanstvo Palestine, da dadne maksimum toga, što može da učini. Nastoji se ovaj udjel od godine do godine povećati, pa već sada postoje u kolonijama škole, koje do 75% izdataka same namiruju.

Uopće možemo reći, da nema uzroka da budemo pesimiste. Mnogo smo trpili prošle godine, mnogo trpimo i danas, pa je lako pojmljivo, da je u zemlji pod utjecajem različitih agitacija došlo do majskih događaja,

pošto smo i mi sami došli s prevelikim zahtjevima, što je mnogo zavidjanja probudilo u zemlji. Mislimo, da je sve to samo momentani val, te pripisujemo to nesigurnom političkom položaju zemlje. Bude li mandat riješen, pa kad će stanovnici poznati politički položaj, koji se više ne da mijenjati, nastat će bolji odnosi između Židova i Arapa, pa ne će li sam rad kongresa nego i njegove posljedice naredne godine donesti do pravoga aktivnoga rada u zemlji, to će izvršiti najjače dojmove i dati najispravniji komentar Balfourove deklaracije.

Na svaki način mora da bude rad kongresa produktivan. Mora da budemo složni i mora da tražimo sredstva, tako da sve one, što rade za Erec Israel, okupimo pod istu zastavu. Učinimo li to, možemo biti sigurni, da će Arapi, kad vide, da znamo nasmoći sredstava za izgradnju zemlje, što oni sami ne mogu, pa kad vide, da im taj naš rad može samo koristiti, odustati od toga, da nastavljaju zapreke.

(Iz »Wiener Morgenzeitung«.)

Keren Hajesod

Keren Hajesod u istočnoj Evropi. Dr. Salkind, koji je po nalogu centrale Keren Hajesoda propulovao istočnu Evropu izvijestio je o stanju akcije Keren Hajesoda u istočnoj Evropi. »Propulovao sam Poljsku, istočnu i zapadnu Galiciju, Letsku, Litavsku i ustanovio sam, da je raspoloženje svagdje vrlo dobro. Pa i događaji u Jafi, kakogod su bili teško snošljivi, nisu bili u stanju, da prouzroče prekid u pripravnosti za izgradnju Palestine. I za doprinosanje žrtava. Od osobitog značenja pokazalo se skupljanje dragocijenih predmeta. Doprinosi se velika količina dragocijenih predmeta. Često je trgovcima teško izdati veće iznose gotovog novca iz njihovih trgovina, te ovi pretpostavljaju, da udovolje svojim dužnostima barem djelomično. Tako je na pr. u Galiciji doprinešena velika i teška srebrna kruna Sefer Tore. U Lodzu izljevano je nekoliko žalobnih prstenova sa utiskom »Keren Hagula«, i ljudi izmjenjuju svoje vjenčane prstenove za ovakve željezne. U Poljskoj je do sada postignuto 120 milijuna maraka od jedno 5000 osoba. Ima ih, koji su već i više puta uplatili svoj obrok. Pa i nacionalisti daju često vrlo rado, osobito ortodoksni rado bi dali, ali traje oštra borba između cijonista i ortodoksa, koja otežava zajednički rad. Znameniti rabin Meir Simhe u Dwinsku reče mi smiješkajući se, da on to nalazi za ludost, kad ortodoksni ne će da doprinosaju za Keren Hajesod. Kada se radi o religioznom pitanju imam više povjerenja u rabina, no kada se radi o izgradnji Palestine imam više povjerenja u Rothschilda. I u Litavskoj napreduje akcija sada vrlo dobro, u Letskoj mora se ponajprije stvoriti aparat za organizaciju. Primjetio sam, da namaknuće novaca može samo tamo provesti, gdje postoji jaka cijionistička organizacija sa dobro funkcionirajućim aparatom i aktivnim suradnicima. Stoga će biti jedna od glavnih zadaća kongresa, da poduzme što je nužno, kako bi se posvuda uredili ovakovi organizatorni aparati. Na pitanje, da li cijoniste spomenutih zemalja zauzimaju kakovih stanovišta naprama cijionističkim oprečnim pitanjima, odgovorio je dr. Salkind: za prava oprečna pitanja zapravo interesiraju se samo vodje. Cijionističke mase imaju jedan interes: imigraciju. Žele bezodvlačno riješenje pitanja imigracije u Palestinu«.

Iz židovskog svijeta

Austrija priznaje palestinske putnice. Zadnjih mjeseca dogodilo se, da austrijske pogranične vlasti te poslanstva i konzulati nijesu palestinskim državljanima htjeli dati viza s motivacijom, da austrijska vlada ne priznaje palestinske putnice. Kasnije rečeno je, da se za svaki vizum imade zatražiti posebna dozvola ministar. inostranih djela. Obzirom na ovu situaciju smatrale su najviše cijionističke oblasti prinuđenima, da u prijateljskoj formi zatraže ukinuće ovog nezakonitog postupka. Zastupnik Robert Stricker pošao je drž. kancelaru i ministru inostranih djela gosp. Schober-u, te mu predočio ne samo neopravdanost toga postupka, već i opasnost koja prijete austrijskoj industriji i trgovini. Državni kancelar obećao je, da će najsavjesnije ispitati stvar, te je ovih dana obavijestio zastupnika Strickera, da će se od sada po austrijskim oblastima priznati palestinske putnice i sa palestinskim građanima postupati isto tako, kao s građanima drugih država.

Imigracija iz Rusije preko Poljske. U svrhu izazivanja, donešene larmantne vijesti jednog dijela štampe, da se radi nedostatnog zatvaranja granica, Poljska napunila izbjeglicama iz Rusije, te da prijete opasnost »židovsko-boljševičke invazije« opovrgnuo je ministar unutrašnjih djela Rodzkiewicz svojim izjavama. Ove uslijediše na novinarskoj konferenciji, na kojoj zastupnici židovske štampe nijesu bili pozvani. Ministar je među ostalim rekao: Oko 20.000 izbjeglica zvanično je zabilježeno. Od ovog su broja oko 7000 Poljaci, a 13 hiljada »stranci«. Ali broj izbjeglica bio je znatno veći, pošto je židovsko americko pomoćno društvo »Hias« samo do mjeseca maja 1921. izdalo 17.430 vozniha karata za put ladjom odraslim, a 1999 komada djeci.

Izbjeglice, koje su ilegalno prekoračile granicu nakon 1. jula, odmah su izagnani iz Poljske, osim antiboljševičkih političara, koje Sovjetska Rusija proganja, te imaju pravo na utočište.

Što se tiče židovskih izbjeglica, potvrdila je poljska vlada, kako ministar reče, nekoliko odbora, koji se bave zaštitom židovskih izbjeglica. Bez poteškoća pospješuju svi komiteti odašiljanje izbjeglica u Kanadu i Argentinu. Jedino je teško njihovo odašiljanje u Sjedinjene Države, pošto konzulat priprema poteškoće. Ministarstvo unutrašnjih djela osnovalo je na granici 14 mjesta za kontrolu, kako bi se spriječilo krijumčarenje. Nadalje uredit će se pogranični rajon od 400 m duljine, koji se ne će smjeti bez dozvole prekoračiti.

Izjave ministra pokazuju, da izazovna kampanja desnice, koja je započela tolikim žarom nema prave podloge. Izbjeglice iz Rusije, čiji broj nije osobito velik, ostavljaju vrlo brzo Poljsku. Prilike zemlje nijesu niti podesne za nastanjenje.

Propagandistička hajka »Rozwoja« u Poljskoj. Društvo »Rozwoj«, čiji je glavni cilj pobijanje Židova, a naročito židovske trgovine, organizira koncem novembra konferenciju za »upoznavanje« Židova, kako bi odlične krugove kao i širu publiku upoznao sa »užasnim razvitkom« Židovi, koji prijete uništiti prirodno cporavljenje poljske države. »Rozwoj« se obratio na niz ličnosti, koje zauzimaju ugledna mjesta u znanstvenom i publicističkom svijetu s molbom, da se ovo važno pitanje svestrano osvijetli. Do sada pripoštani su već slijedeći referati: 1. U političkom dijelu: a) svjetski položaj Židova; b) Uloga Židova u

svjetskom ratu; c) Židovska politika u Poljskoj i naprama poljskoj; 2. u ekonomskom dijelu: a) Židovsko gospodarstvo u poljskim gradovima; b) Židovi u trgovini industrijom i obrtu; c) financije i Židovi; 3. u društveno-etičkom dijelu: a) Židovi i slobodni obrti; b) Utjecaj Židova na literaturu i umjetnost; c) Židovi i školstvo; d) Židovska etika; 4. praktična sredstva za oslobodjenje Poljaka od židovske najezde. Uzevši u obzir propagandističku hajku »Rozwoja« koji je također sukrivac kod profužidovskih izgređa, koji učestaju u zadnje doba, lako si možemo predstaviti, kakove posljedice može da ima ovaka »konferenca«. Karakteristično je, da se ova otvorena hajka protiv Židova slobodno širi bez ikakve smetnje sa strane organa, koji zapravo imaju da vode brigu oko sigurnosti svekolikog pučanstva, dakle i Židova.

— Iz Rusije. Židovski izbjeglice, koji su umakli preko Dnjestra, javljaju o novim strašnim pogromima protiv Židova u Ukrajini. Pričaju da su ukrajinske bande u okrugu Gaisin (Podoljska) ubili 250 Židova, te da je čitav gradić, koji je već više progroma proživio, razoren.

»Komitet Židovskih Delegacija« primio je sa mjerodavne strane listu, koja sadržava mjesta i žrtve o pogromima u mjesecu julu u kotaru Bobrinskom, te Kozlović, Rudobolka, Kluboković, Kadka, Kolopači, Karniči, Slovaković, Zagolie, Dubnovka, Letschize itd.

— Engleski novinar Thomson javlja u »Daily Mail«, da mu je uspjelo sastati se sa bjeguncima na poljskoj granici, koji ga obavijestili o užasnom stanju Židova u Ukrajini i južnoj Rusiji. Naročito u okolini Odese ispoljuju gladujući svoje cijelo ogorčenje nad Židovima, te ih čine odgovornima za muke. Židovi Odese i okolice bježe u velikim masama.

Evakuiranje židovskih bjegunaca iz istočne Galicije. Iz Varšave javljaju židovskom dopisnom uredu: delegati iz istočno galičkih gradova pripovijedaju, da su vlasti započele sa evakuacijom židovskih bjegunaca u tim krajevima, te da je položaj bjegunaca zdvojan. Na predstavljenom ukrajinskog centralnog odbora u Varšavi odgovorio je ministar unutrašnjih djela, da se mora nastaviti evakuiranjem bjegunaca iz pograničnih predjela.

Židovski djaci u Galiciji opet pripušteni sveučilišnim naukama. Ministarstvo za nastavu upravilo je na sva sveučilišta republike naredbu, da se ukida odluka ministarskoga vijeća, po kojoj se zabranjuje primanje slušatelja na sveučilištima, koji nijesu udovoljili vojničkoj dužnosti.

(Ova naredba ticala se naročito židovskih i ukrajinskih djaka u istočnoj Galiciji, koji su bili, i ako u istočnoj Galiciji, prema međunarodnom pravu nije postojala vojnička obaveza, sa strane sveučilišnog ureda isključeni od posjećivanja sveučilišta. Sada će se pokazati, da li će sveučilišta provoditi naredbu na doličan način za nadoknadu prijašnje nepravedne odluke.)

Prosvjed židovskih poljoprivrednika iz istočne Galicije. U Lavovu održala se konferencija židovskih poljoprivrednika istočne Galicije, koja je zaključila predati ministarstvu prosvjed protiv poljskog agrarnog zakona, koji ide za tim, da Židove liši posjeda zemlje. Prema izvještaju ove konferencije bave se u istočnoj Galiciji 93.000 Židova poljodjelstvom.

»Zemaljsko Vijeće« u Vilni i židovski gradski zastupnici. Židovski gradski zastupnici u Vilni objelodanili su izjavu, da ne će učestvovati na zemaljskom vijeću u Vilni, koje će za-

početi svoj rad sredinom augusta, jer se gradski zastupnici, iz kojih se sastoji zemaljsko vijeće, ne smije baviti političkim, već samo gradskim stvarima.

Nova zločina Hortyevih bandita. Kako »Magyar Hirlap« javlja izvedeno je u predjelu između Csengöda i Kiskörösa smiono grabežno umorstvo. Tri oboružana čovjeka prodriješe u stan židovskog trgovca Rothschilda, te mu opljačkane stan i dućan i nakon što su do krvi namlatili trgovca, ustrijeliše mu malodobnu kćerku. Ministarstvo unutrašnjih djela poslalo je na lice mjesta detektive da uhvate zločince.

Prigodom godišnjeg sajma u Soltu došlo je do izgređa protiv Židova u kojem je ubijen trgovac Adolf Lederer. Noću navalili su u selo banditi, pošli do kuća pojedinih Židova, gdje su kroz prozore pucali u stanove. Kad im lukavstvom nije pošlo za rukom, da Židovi otvore svoje stanove, upotrijebiše silu i provališe u dućan trgovca Lederera. Kad se ovaj bijegom htio spasiti ubili su ga, a dućan njegov orobiše. Do danas nije žandarmeriji uspjelo pronaći zlikovce.

»Marthyrium«. Poznati jevrejski publicist Jakob Krausz izdaje u društvu sa Alfredom Müllerom godišnjak, kojemu je naslov »Marthyrium«. To je zbirka dokumenata o marlinju Jevreja u pogromskim zemljama Mađarskoj, Poljskoj i Ukrajini. Djelo obrađuje autentični materijal po najznatnijim jevrejskim spisateljima, historičarima i publicistima, a sadržaje ilustracije izvrsnih umjetnika. To djelo namijenjeno je svakom Židovu i nežidovu, koji ima čovječjega dostojanstva. Izlazi u njemačkom i engleskom jeziku, a bit će priposlano mnogim vladama i političarima. Dio čistog dobitka namijenit će se socijalnim uredbama društva jevrejskih spisatelja, umjetnika i istraživaoca »H a r u a h« u Beču, te zaslužuje svaku preporuku. Jedan od izdavača, g. Alfred Müller, prispio je u Zagreb, te će mu sigurno uspjeti, da djelu nadje mnoge preplatnike.

Iz cijonističkog svijeta

Kolonizatorna konferencija. U centralnom birou Cijonističke Organizacije u Londonu održala se od 10.—15. augusta 1921. konferencija o načinu kolonizacije.

Pojedini članovi Egzekutive, koji su se upravo nalazili u Londonu bili su prisutni, nadalje dr. Ruppin, dr. Soskin, te gosp. Trietschk kao stručnjak.

Održano je pet sjednica, na kojima su se točno ispitali različiti problemi gospodarsko kolonizatornih metoda. Mišljenje konferencije bilo je, da se mora uvesti više intenzivnih metoda gospodarstva. Primljeni su slijedeći zaključci, koji se imaju predložiti kongresu:

1. Egzekutiva je mnijenja, da se prema prijedlogu dra Soskina treba naseliti kolonija od jedno 500 kolonista na natopljenom zemljištu u Palestini, na bazi najintenzivnijeg gospodarstva.

2. Da se po mogućnosti što više iskoristi nenatopljeno zemljište, neka se pokuša sadnjem žita i stabala. Dru se Soskinu povjerava izvedba prijedloga u zajedničkom radu sa Egzekutivom.

3. Egzekutiva je mnijenja, da je naseljivanje u obliku vrtnih gradova za naš rad u Palestini od najveće važnosti. Neke se osnuje naročito odjeljenje, koje će imati zadaću, da se brine oko nasada vrtnih gradova, da upravlja već od cijonističke organizacije poduze-

tu kolonizaciju vrtnih gradova, te da podupire i savjetuje privatnu inicijativu.

4. Tehnička obrazlaganja prijedloga za izgradnju »Mošav Ovdim (radnička naseljenja), imaju se ponovno točno ispitati, a dra Soskina treba pozvati da prisustvuje ovom pokušaju.

5. O pitanju kolonizacija, tek nedavno kupljenog zemljišta, kao i onog, koje će se kupiti narednih godina, ima se pretresati na sjednici Egzekutive u Karlovim Varima sa stručnjacima, koji će biti na tu sjednicu pozvani.

Churchill i arapska delegacija. O dočeku arapske delegacije kod Churchilla doznajemo: Churchill zapitao je za razlog, radi kojeg se delegacija proivi sastanku sa cijonistima. Na to su Arapi odgovorili, da Židovi namjeravaju izgraditi židovsku državu, a to bi bilo gospodarstvo manjine nad većinom. Churchill: To nije tako, cijoniste to ne zahlijevaju. Židovi žele slobodno useliti u zemlju, te tokom vremena steći u zemlji majoritet. Engleskoj bi bilo po volji, kad bi to što prije uslijedilo. Ako pak na to ne pristajete, to žalim, što Vam u ovom pogledu ne mogu pomoći. Arapi: Između prvog i drugog dijela Balfourove deklaracije postoji protivurjeđe, koje se mora odstraniti. Churchill: Ne postoji protivurjeđe, Arapi mogu jedino ekspropriacije zahtijevati. Na koncu razgovora izjavio je Churchill, da ovaj posjet ne nosi nikakvi oficijelni karakter. Konačno savjetovao je delegaciji, da otpuče.

Dr. Weitzmann o sporazumu sa Arapima. »Morning Post« objelodanjuje izjavu dra Weitzmanna prigodom primanja arapske delegacije. Weitzmann je među ostalim rekao: »Ja sam već izjavio, da će se rado sastati sa zastupnicima Hajfanskog kongresa, kako bi se našao modus vivendi, koji bi omogućio njihovim i našim pristalicama zajednički rad u Palestini za naše sveopće dobro. Ali htio bih još naglasiti, da svaki ovakvi pregovor potpada dvjema uvjetima: 1. da obje stranke budu u stanju svaki sporazum, koji bi se postigao odmah i izvesti; 2. da svaki ovakvi sporazum bude u skladu sa Balfourovom deklaracijom.«

Weitzmann je još dodao, da leži, od kada je odlučeno naseljivanje cijonista, u interesu obih naroda u Palestini da žive složno u najvećem prijateljstvu. Što god uzmogne sa svoje ili sa strane cijonističke organizacije, učinili rado će on i njegovi drugovi doprinijeti, kako bi se omogućio harmonički zajednički rad. U Palestini postoje nepregledna polja, koja čekaju, da ih se obradi. A ovom bi djelu mogli cijonisti posvetiti svoje sile bez oštećenja prava arapskog naroda. Ovo prijateljsko suradivanje moralo bi biti od koristi svemu narodu i cijeloj zemlji.

Arapska delegacija kod Churchilla. Delegacija »Palestinsko - arapskog kongresa« primljena je 12. augusta od Churchilla. »Times« od 13. augusta javlja o tom slijedeće:

»Jučer su Musa Kazim Paša el Husejin i ostali delegati muslimansko-kršćansko-arapskog kongresa u Palestini primljeni od Churchilla u uredu za vanjske poslove, te tu predložio stvar Arapa. Kako se čuje, zahlijevaju među ostalim uspostavu jedne, iz zemaljskih zastupnika izabrane vlade, te parlamenta izabranog prije svega od izbornika, koji su već prije rata bili nastanjeni u Palestini. Precedens za ovaj postupak predleži u nastupu Emir Fajsala na prijestol Iraka po plebiscitu onakovih, koji su unešeni u prijašnju otomansku zemaljsku listinu.

Nadalje bi Arapi željeli, da u budućnosti zapadne kontrola nad imigracijom i nad izbornim pravom ovaj parlament, kojim će svakako svojom brojčanom nadmoći vladati. Ujedno zahtijevaju, da se odredbe koje su od uspostavljanja britskih vojnih i civilnih vlasti izdane, podastru novom palestinskom parlamentu na odobrenje ili revidiranje. K tomu se predlaže, da se digne Balfourova deklaracija, pošto Arapi tvrde, da cioniste postupaju na način, koji nanaša ostalim stanovnicima Palestine odlučno nepravde, usprkos klauzula, koje sadrži deklaracija, koja, kako se čini, nastoji, da svojim odredbama štili prava nastanjene većine.

Štogod bio uspjeh te akcije, nevjerojatno je, da će se jednom palestinskom parlamentu priznati pravo, da stvara zakone, koji bi stajali u protuslovlju sa odredbama mandata; kako prema tome izgleda, pridržat će si mandatarna vlast neposredno kontrolu nad imigracijom, koja je od izgređa u mjesecu maju znatno pooštrena. Ali se upozorava, u interesu pojedinih religija, koje su zastupane u Palestini, da je potrebno točnije tumačenje pravog značenja Balfourove deklaracije od onog tumačenja, koje je dao nadkomesar 3. juna, pošto sadašnje nesigurno stanje u Palestini upliviše na razvitak zemlje.

Izveštaj o upravi Sir Herberta Samuela. Na upit majora Ormsby Gorea, da li je prispio izvještaj vrhovnog komesara Palestine o upravi u prošloj godini, te da li će se ovaj objelodaniti u bijeloj knjizi prije konca sadašnje sesije, izjavio je državni podtajnik Wood da je ministarstvo kolonija primilo 18. augusta izvještaj, koji će se po mogućnosti čim prije odštampati. Žali, što više ne može ovaj izvještaj u ovoj sesiji pravovremeno predložiti.

Na neki upit u Donjoj Kući izjavio je državni podtajnik kolonija Wood, da je useljivanje, koje je bilo samo privremeno zabranjeno od cionista i drugih Židova ponovno započeto, te se provadja pod najstrožom kontrolom. Što se tiče upita, da li su cionističke organizacije izrazile svoje nezadovoljstvo nad prilikama u Palestini, odgovorio je da mu u toj stvari nije prispjela nikakva vijest.

Mandat i ustav za Palestinu. »Times« donaje, da će potpuni tekst palestinskog mandata biti početkom mjeseca septembra oficijelno objelodanjen. Nadalje se ima predložiti Savezu Naroda još jedan drugi dokument, koji sadrži ustav za Palestinu, tako, da i ovaj dokument primi sankcije i ugled Saveza Naroda, te da se uzmogne objelodaniti istodobno sa tekstom mandata. (J. K. B.)

Iz Palestine

Intervencija Vaad Leumi u korist izgnanih u Palestinu. Predsjedništvo Vaad Leumi stavilo je kod vrhovnog komesara prigovor protiv onih u savezu sa majskim događajima uslijedjenih izгона židovskih radnika u Palestini. Vaad Leumi dokazuje, da za izgone nema pravne podloge. Osobito se izgon židovskih radnika iz Palestine protivi ideji židovske narodne domaje. Osim toga nalazi se medju izagnanicima jedan dio otomanskih državljana.

Vrhovni komesar nije primio izvode predsjedništva Vaad Leumia na znanje, već samo obećao da će onim izagnanicima, koji su otomanski državljanima bili podijeljena dozvola za daljnji boravak u zemlji (J. K. B.)

Prisravnice za izbore u Palestini. Vlada je sazvala sastanak kršćanskih i muslimanskih predstavnika, da sasluša njihovo mišljenje

glede namjerodavnijih općinskih izbora i odgovornih pitanja u srednjim školama. Kako proizlazi iz ove vijesti, židovsko pučanstvo ne će sudjelovati u ovim naumljenim municipalnim izborima, pošto im niječu prije ratifikacije mandata legitimnost. (J. K. B.)

Palestinski civilni tajnik o židovskim kolonijama. W. Deedes, civilni tajnik palestinske uprave upravio je koloniji Rišon-le-Cijon oficijelan posjet, te je tom zgodom održao govor o privremenom položaju u Palestini. Sadržaj ovog govora zaslužuje, radi svojeg načelnog začenja naročitu pažnju. »Zadnjih tjedana«, tako je započeo Deedes svoja razlaganja, »mogao sam promatrati mnoge kolonije, te pregledati sve puteve u zemlji, na kojima su radili židovski pioniri. Ali naročito sam zadovoljstvo osjetio u Rišon-le-Cijonu. Mislim, da se podloga narodne domaje treba tražiti u zemlji, a ne u industriji, stoga sam mnijenja, da će se kolonije tokom vremena razviti i umnožiti. Što se tiče političkog položaja, moram naglasiti, da smatram sve privremene faktore prirodnim pojavama; bez sumnje je, da će se poteškoće morali postepeno svladati. Uprava je poduzela sve moguće korake, kako bi se sigurnost u zemlji popravila. Pošto je vlada duboko uvjerena, da židovski kolonisti ne će dati povoda nikakvim napadajima, vlada će ih zaštititi (Ziko.)

Umnožavanje palestinskih carinskih prihoda. Iz izašlog izvještaja palestinskih carinica proizlazi, da uvozna carina, koja je u mjesecu maju dignuta na duhan, burmu, cigarete i cigarete doseže svotu od 13600 egipatskih funti. Ovaj iznos nadmašuje onaj od aprila za 3951 egipatskih funti. (Ziko.)

Memorandum protiv cionističke komisije. Udruženje kolonista i gradjana Palestine (Hitahdut Haikarim Vhaironim Berec Jisrael) odaslalo je memorandum na cionistički kongres, uperen protiv dosadašnjeg djelovanja Zionist Commission; spočitava joj se, što je zanemarila srednji stalež u svakom pogledu, što se nije brinula za promicanje privatne inicijative, što nije marila za mnijenja i stručne savjete židovskog pučanstva Palestine, te što nije razumjela uspostaviti prijateljske odnose sa Arapima. Ovaj memorandum izriče ujedno negodovanje jišuva napram cionističkom vodstvu radi rascjepa u američkoj cionističkoj partiji. (J. K. B.)

Konac jedne bajke. U zadnje se doba tvrdilo s anticijonističke strane, da su sefardski Židovi Palestine protiv provadjanja Balfourove deklaracije, jer su protivnici stvaranja židovske narodne domaje. Ova je vijest ponukala priznate vodje sefardskog židovstva u Palestini, da dadu izjavu, koja je po svojem sadržaju u stanju, ne samo da dovede izumitelje »sefardskog anticijonizma« do apsurduma, nego da ujedno dokaže solidarnost vaskolikog palestinskog židovstva naprama cionističkom pokretu. U proglašenju se veli: »Sefardski Židovi Palestine potpuno se slažu sa ostalim židovstvom u zahtjevu, da se provedu ona obećanja, koja su data glede uspostavljanja židovske narodne domaje u Palestini.« Sefardske federacije predale su nadkomesaru pred nekoliko tjedana protest protiv tvrdnje, da postoje ikakve diferencije između njih i ostalih palestinskih Židova u pitanju narodne domaje. Ovu izjavu potpisali su medju ostalim sefardski nadrabin u Palestini Jakob Meir, te predsjednik sveopćih sefardskih organizacija, Lupo i mnoge druge odlične ličnosti.

Arapiska djeca u hebrejskim školama. Arapi iz Hebtona zamolili su upravitelja od-

gojnog odjeljenja cionističke komisije, da dopusti njihovoj djeci pohađanje hebrejske mjesne škole. Svoju su ponudu obrazložili obzirom na visoko značeje hebrejskoga jezika. (Ziko.)

Iz Jugoslavije

OBRAČUN ŠEKELA. Pozivaju se svi povjerenici, kojima su priposlani šekel blokovi i namire za zemaljsku organizaciju, da s-mjesta šalju definitivni obračun uz povratk šekel blokova i namira za zemaljsku organizaciju na adresu: Savez cionista Jugoslavije, odio blagajna. OSNIVANJE ŽIDOVSKOGA PJEVAČKOGA ZBORA U ZAGREBU.

Židovski život u Zagrebu sve se više diže i upotpunjuje. Mnogobrojna naša građanska i omladinska udruženja napreduju vidno u svome radu. Njihov se djelokrug širi, veća se članstvo, stvaraju već i društvene tradicije. Radi se na polju hebraizacije, u aktivnom političkom djelokrugu, na području športa, odgoja, društvenosti i t. d. Sada, relativno najkasnije, odlučili su se nekoji ljubitelji i ozbiljni promicatelji židovske glazbe, da skupe oko sebe čvrstu, složnu zajednicu sve naše diletante i stručne muzičare, a kao prvi praktički korak — da ustroje židovski pjevački zbor, koji bi bio baza kasnijemu muzičkom udruženju, u kojem bi se njegovala i komorna muzika, po mogućnosti sastavio gudalački orkestar, priredjivali židovski koncerti velikoga stila, osnovala velika biblioteka muzikalija i t. d.

Do sada su glavne pripreme već skoro dovršene, te je osiguran kao vodja i učitelj zbora jedan poznati muzičar, koji svojim imenom i radom jamči za uspjeh. Zborna literatura (židovska, jugoslavenska i interna cionalna) sprema se, a susretljivošću zagrebačke bogoštovne općine biti će osiguran veoma prikladan lokal za vježbanje. Nadamo se, da ne će izostati ni glavni preduvjet uspješnom djelovanju mladoga židovskoga zbora: odziv pjevača, jer će se naši gradjani i omladina sigurno s veseljem odazvati pozivu organizatora i upisati se u zbor.

Organizacija i pripremni rad u rukama je zagrebačkoga židovskoga sportskoga društva »Makabi«, koji svojim razgranjenim i disciplinovanim članstvom, iskustvom na polju općega društvenoga rada i pripravljanja za taj rad sigurno može dolično ispuniti ovu dragovoljno preuzetu dužnost i rad oko ostvarenja zbora.

U nedjelju 11. septembra o. g. u 10½ sati sastaju se interesenti na dogovor u zgradi bogoštovne općine (Palmošićeva ulica 16, prizemno), a odmah zatim početi će pokusi.

Židovski pjevački zborovi u inozemstvu a tako isto i »Lira« u Sarajevu, jevrejsko pjevačko društvo u Beogradu i nekoji drugi židovski zborovi u Jugoslaviji lijepi su plodovi vječno mladoga židovskoga života i u galutu, a važnost je tih zborova veća, nego što nam se na prvi pogled pričinja. Židovska pučka popijevka, danas još živa u narodu, oplemenjena obradbama najboljih židovskih majstora nalazi u tim zborovima svoju pravu negju, isto kao i veliki zadaci opće, internacionalne muzičke kulture, kao i židovska sinagogalna muzika i t. d. Židovski je narod i u muzici stvorio velika djela, dao velike muzeje, pa smo svojem kulturnom položaju dužni, da, razvijajući svoje opće talente,

PAPIRA

PISAČEG I RISAČEG PRIBORA

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu, točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

MERKUR

D. D.

veletrgovina i konfekcija papira

Telef. 17-95 - ZAGREB - Ilica br. 31.

Brzjavni naslov: PAPMERKUR

Podružnica:

Beograd, Kralja Petra br. 70

Tražite cijenič hadava

Tražim naučnika

za moj posao specerajske struke. Stan i hrana u kući.

Bernhard Klein, Sisak

Tražim

trgovačkog naučnika

iz bolje obitelji. Nastup odmah.

Šime Löwenstein, trg. mješovitom robom
Mall Bukovec, Podravina

BERTA PAPO
BERNAHARD HERZLER
vjenčat će se u Bijelini, dne 8. kolovoza u 10 sati prije podne. Posebni se pozivi ne razasilju.
Brzjavni naslov: Papo, Bijelina

Tapetarska dekorativna radiona i skladište tapetiranog pokućva

Albert Schwarzenberg

Zagreb, Frankopanska ulica 1

Preporuča svoje skladište klubgarnitura, otomana, divana, matraca i t. d. Sve uz najniže dnevne cijene. Dauske narudžbe obavljaju se najkulantnije.

Vunene tkanine

Platnena roba

Švajcarski voili i batisti

M. BAUER

Tekstilna roba na veliko
Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39
Uzorke šaljem po želji

Asbestni skrijlevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

"GRADIVO" trgovačko društvo za promet gradjevnim i tehničkim materijalom
ZAGREB - Trenkova ulica br. 6
Telefon 11-27 Brzjavni „Gradivo“

TISKARA 'MERKUR'

D. D.

Trgovačke tiskalice; listovne papire, fakture, memorandum, dostavnice, naručbenice, trgovačke knjige, dopisnice, huverte, dionice i t. d. Sve tiskalice za banke, zadruge, udruge, štedionice i slična poduzeća. Štampanje knjiga i časopisa, brošura i letaka, kalendara, prospekata, cijenič, pravila i t. d. Posjetnice, adresne Karte zaručne i vjenčane objave itd. Pozivi na zabave ulaznice, programi, šaljive pošte, objave, iskaznice. Plakati u svim veličinama. Naručene tiskalice u blokovima ili u tvrdom uvezu izrađuju se u vlastitoj knjižgovežnici. Naručbe obavljaju se brzo i točno

ZAGREB

ILICA BROJ 35.

TELEFON 23-75.

Traži se

Odujetnički perovodja

Nastup što prije, plaća po sporazumu.

Pismene ponude moli:

Dr. H. GOTTLIEB,
odvjetnik u Bjelovaru.

Na veliko!

Na veliko!

JUŽNO VOĆE I KOLONIJALU UZ JEFTINE CIJENE NUDJA TVRTKA

J. DRAGONER

ZAGREB - ZRINJEVAC BROJ 15

Na veliko!

Na veliko!

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzjavni naslov: Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Dionička glavnica K 50,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.